

Marguerite, ze houdt van me, ze houdt niet van me, ze houdt van me,...

Marguerite heeft altijd een bijzondere plaats ingenomen in het leven, het hart en het werk van haar broer Fernand Khnopff, hoewel zijn liefde voor haar wellicht steeds platonisch is geweest. Dit portret is de perfecte afspiegeling van zijn fascinatie en onbereikbare liefde, met een narcistische connotatie. Zij is zijn ideale vrouw – met androgyne trekken – en hij zou dit portret zijn hele leven koesteren.

Maar wanneer de romanschrijver Josephin Peladan hem vraagt om de cover van het boek 'Opperste ondeugd' te tekenen en hij de gelaatstreken van de op dat ogenblik populaire operazangeres Rose Caron als inspiratiebron gebruikt om de hoofdrolspeelster te portretteren, weet die dat geenszins te appreciëren. Khnopff vernielt het werk en veroorzaakt daarmee een schandaal! Voor de pers is dit voorval gesneden koek en men begint zich te interesseren in zijn creatieve proces. Khnopff, die zich als teruggetrokken dandy graag in een zweem van mysterie hult, voelt zich in zijn hemd gezet en kan daar heel moeilijk mee om.

Michel Draguet, directeur van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België en onbetwist expert van het Belgische symbolisme, zegt hierover: "Vanaf dat moment begint hij zich te verdiepen in de vrouwelijke ziel en dit aan de hand van Marguerite, zijn zus en muze, maar ook met behulp van andere modellen, zoals de drie zussen Maquet." Zo perfectioneert hij gaandeweg zijn vrouwelijk ideaal, een icoon dat steeds ontoegankelijker en veeleer literair wordt.

Een toonaangevend werk

"Het 'Portret van Marguerite' uit 1887 is het perfecte voorbeeld van het genre zoals Khnopff het beleeft en is zonder twijfel een belangrijke stap in de symbolistische iconografie. De vrouw in het witte korset, met de ondoordringbare blik, heeft iets

weg van de 'White Lady' van Whistler, die hij bewonderde en beschouwde als de voorloper van de Engelse prerafaëlieten, een beweging die wordt geassocieerd met het symbolisme."

Later vinden de onbereikbare en ontoegankelijke vrouw, maar ook de obsessie voor de gesloten deur, weerklink bij Magritte, die Khnopff misschien 'het onverwachte antwoord' had kunnen geven: een deur met daarin een uitsnede die bij de surrealist het beeld oproept van de geest van een andere geïdealiseerde vrouw...

Tussen ideaal en verleiding

"Wij waren bijzonder verheugd toen we vernamen dat de Stichting dit werk had gekocht in een New Yorkse veilingzaal", gaat Michel Draguet verder. "Het is alom bekend hoezeer Khnopff aan dit schilderij gehecht was. Het was het belangrijkste element in de blauwe kamer, een soort tempel die gewijd was aan zijn zus, in zijn 'droomkasteel' aan de Wedrenlaan in Brussel."

Moet die obsessie worden gezien als een uiting van een soort 'decadente' liefde voor zijn zus? Michel Draguet gelooft eerder in een "mooie en innige verstandhouding, hoewel er zeker ook sprake was van een gefantaseerde sensuele relatie. Dat werd onlangs nog maar eens bevestigd door de analyse van de naaktportretten onder het 'Portret van Marguerite', geschilderd

op het mahoniehouten paneel van het kunstwerk zelf...”

... Maar aan de oppervlakte blijft ze een misleidend mysterie, van kop tot teen bedekt, met handschoenen aan, de blik gesloten, zoals de deur op de achtergrond die ons de toegang tot haar wereld ontzegt.

Na de dood van de schilder in 1921 werd het werk door Marguerite zelf bewaard, tot ook zij overleed.

“Deze Marguerite ademt sensualiteit en zelfs een vorm van ongeziene moderniteit uit.”

Fernand Khnopff, Portret van Marguerite, 1887

Aankoop, 1991, Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Brussel - © Bollaert en Moorigat